

ПРИНЦИПИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ОСНОВА ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Ілляшенко К.В., Кравченко Ю.А.

Проблеми побудови ефективної податкової системи залишається однією із найактуальніших у процесі становлення ринкових відносин. Становлення власної податкової системи відбувалось на фоні системної побудови економіки, спаду виробництва. Для забезпечення необхідних надходжень до бюджету, акцент у побудові системи оподаткування було зроблено на фіскальній функції.

Удосконалення системи оподаткування має йти по шляху вдосконалення всіх елементів податкової політики держави - діяльності держави по створенню та забезпеченню функціонування системи оподаткування.

Реформування податкової політики необхідно починати із формування принципів оподаткування, які б несли в собі ідею фіскальної ефективності, і на основі таких принципів реформувати податкове законодавство.

Перша науково обґрунтована концепція оподаткування належить А.Сміту(1723-1790рр). Це чотири принципи :
всі громадяни повинні приймати участь в утриманні податків, пропорційно своїм доходам, які отримують під захистом держави – принцип пропорційності в оподаткуванні;
податки повинні бути точно визначені, а не довільні – принцип визначеності;
податки слід стягувати тоді, коли платникові найзручніше їх платити – принцип зручності;
кожен податок має бути так задуманий і розроблений, щоб його розмір менше позначався на матеріальному становищі громадян – принцип необтяжливості.

Послідовниками А.Сміта: Д.Рікардо, А. Вагнером, була обґрунтовано низка важливих положень оподаткування.

У базовому Законі України “Про систему оподаткування” визначено 12 принципів оподаткування.

При проведенні аналогії між існуючими принципами оподаткування в Україні та постулатами, сформованими А.Смітом, видно, що принцип зручності взагалі не знаходить свого відображення в системі оподаткування в Україні; принцип визначеності викладено в принципі № 7 "Стабільність" та №12 "Доступність", але не досить повно відображає визначеність в оподаткуванні; принцип необтяжливості частково відображений у пункті №8 "Економічна обґрунтованість"; і лише принцип пропорційності знаходить повністю своє відображення в принципі № 4 "Рівнозначність і пропорційність" та № 8 "Економічна обґрунтованість" системи оподаткування.

Отже, основні чотири принципи оподаткування не в повній мірі знайшли своє відображення в системі оподаткування України.

Для реформування системи оподаткування в Україні необхідно використати досвід економічної науки всіх епох. Для відображення стимулюючої і регулюючої функції можна запропонувати такі принципи оподаткування":

1. Принцип однозначної визначеності податку. На сьогодні неоднозначне, а часто навіть множинне тлумачення законодавчих норм з питань оподаткування є нормою.

2. Принцип рівності в оподаткуванні. Абсолютно рівні обов'язки громадян суспільства сплачувати податки, рівна відповідальність всіх громадян перед законом за не сплату податків.

3. Принцип доходності податку. Податок виникає тільки там, де виникає дохід. Немає доходу - немає і податку.

4. Принцип справедливості. Оподаткування орієнтується на економічну платоспроможність. Оподатковуватись мають доходи, які залишаються у людини після задоволення основних життєвих потреб.

5. Принцип рентабельності податку. Будь-який податок, збір, обов'язковий платіж має приносити значно більший дохід, ніж витрати на його адміністрування

6. Принцип мінімізації витрат при стягненні податків. Організація адміністрування податків має вимагати мінімально можливих витрат.

7. Принцип зручності – кожен податок слід стягувати тоді, коли платникові найзручніше його платити.